

K'doshim **Vayikra 19 & 20**

Drasha door Mathieu Daniël Polak
Vrijdag 27 april 2018

De betekenis van het Hebreeuwse woord Kadosh, apart gezet, wordt vooral duidelijk in Vayikra 20:26: "want ik, de Eeuwige, ben heilig en heb jullie van de andere volkeren onderscheiden om mijn volk te zijn."

De tekst van K'doshim bestaat naar mijn idee uit drie componenten namelijk: Vayikra 19: 1-2, Vayikra 19:3 – 20:25, Vayikra 20:26-27.

Component 1: HaShem stelt dat Het volk van Yisraeil heilig moet zijn.

"Wees heilig want ik, de Eeuwige, jullie God ben heilig" leest naar mijn gevoel als een opdracht. Het is op dat moment nog niet helemaal duidelijk wat heilig betekent.

Component 2: HaShem geeft inhoudsfactoren waaruit die heiligheid bestaat zoals het eerbiedigen van de Shabbat, niet stelen, niet bedriegen, respect voor oudere mensen en het liefhebben van vreemdelingen als jezelf. Met deze spelregels wordt het begrip heiligheid omschreven.

Component 3: het wordt duidelijk waartoe deze regels leiden namelijk het onderscheid tussen het volk van Yisraeil en de andere volkeren. De letterlijke betekenis van Kadosh, apart zetten, is hiermee duidelijk geworden.

De idee van apart zetten speelt in het Jodendom een grote rol. Meteen in het tweede hoofdstuk van de Torah wordt al gesproken over de zevende dag (Shabbat) die apart staat van de andere zes dagen. HaShem sprak niet tot het hele volk maar nam Moshe apart en gaf hem een opdracht om het volk naar het beloofde land te brengen. Zelfs in de zin in K'doshim 'Wees heilig want Ik ben heilig' maakt een onderscheid tussen 'jullie' en 'Ik.'

Het Nederlandse woord heilig lijkt volstrekt iets anders te betekenen dan het Hebreeuwse woord. Heilig verwijst naar helen, een geheel maken. Dan zou de opdracht naar mijn idee zijn: "Wees in balans, geef aandacht aan alles, zorg voor jezelf en voor de ander, wees compleet want ik jullie God is alles en geef het voorbeeld om te volgen." Het heel maken van de gebroken wereld, de Tikkun Olam, is een Joodse opdracht. In die zin is de Nederlandse betekenis van Kadosh heel mooi.

De inhoudsfactoren van component 2 zijn universeel. Ik ga ervan uit dat de verplichtingen die genoemd worden voor alle mensen op de hele wereld gelden. Zo zal waarschijnlijk iedereen het ermee eens zijn dat stelen en bedriegen verkeerd is.

Maar hoe zit het dan? Ligt de nadruk op heilig in de betekenis van geheel of ligt de nadruk op apart zetten? Of zou het zo kunnen zijn dat het een het ander niet uitsluit? Kun je binnen het frame van heiligheid (het denken vanuit het geheel) ook 'kadoshiteit' (het apart zetten) aantreffen?

Het antwoord vind ik in de muziek. Alle inhoudsfactoren van muziek dienen in een compositie vertegenwoordigd te zijn. Onder inhoudsfactoren versta ik dan: melodie, akkoorden, tegenlijnen (contrapunt), ritme, speelbeweging, vorm en toonkleur. In alle composities van de grote meesters kun je meteen aanwijzen hoe de melodielijnen lopen, wat er ritmisch gebeurt en welke vorm een stuk heeft.

Voor mij als componist is het heel belangrijk dat een werk een geheel vormt. Tijdens het componeren, bekijk ik dan ook permanent of de inhoudsfactoren vertegenwoordigd zijn en met elkaar in verband staan. In ieder geval levert het een 'goed' stuk op dat een zekere vorm van gelijkvormigheid in zich draagt want ik houd me aan regels en wetten die voor alle componisten gelden. Toch onderscheidt mijn muziek zich van andere componisten. Als het goed is dan hoor je aan het stuk wie het gemaakt heeft. Zelfs wanneer je in de stijl van een ander iets gecomponeerd hebt, kun je toch horen dat niet de een maar de ander gecomponeerd heeft. Hoe kan dat? Hoe kun je een geheel componeren, gebaseerd op bestaande regels dat toch anders is dan andere stukken?

Het sleutelwoord lijkt mij Neshomme te zijn. Het is de bezieling die nodig is om tot een eigen stuk te komen. Iedereen is uniek want iedereen heeft een unieke en onvervangbare ziel.

In Kedoshim gaat het echter niet zozeer over de individuele mens, hoe die zich apart zet van de ander maar over hoe een groep zich onderscheidt van een andere groep.

De Mishnah vertelt dat een eigenaar van een wijngaard geen emmer onder de wijnstok mag plaatsen om het gevallen fruit op te vangen. Vayikra 19:10 leert ons dat het fruit dat valt, bestemd is voor de armen. Een emmer onder de wijnstok plaatsen zou stelen van de armen betekenen. Deze benadering van het begrip eigendom en hoe dat kan ontaarden in diefstal maar vooral ook de verantwoordelijkheid die eigendom voor de medemens met zich meebrengt lijkt mij nog belangrijker dan de opdracht 'je zult niet stelen.'

Het punt dat ik wil maken met het bovenstaande voorbeeld is dat hoezeer de regels omtrent heiligheid universeel mogen zijn, de inkleding ervan, de manier hoe de regels geïnterpreteerd worden maken het onderscheid tussen het ene en het andere volk.

Rabbin Norman Lamm schrijft in zijn boek *Derashot Ledorot: A Commentary for the Ages – A sefer Torah is not sacred in and of itself, but only because of what we get from it and the attitude we take towards it.*

De vraag wat de woorden van de Torah betekenen in jouw leven en in je houding ten opzichte van de ander, is naar mijn idee belangrijker dan louter de woorden voor waarheid aannemen.

Naast lezen van de Torah is nadenken, fantaseren, interpreteren en het lezen van uitleggende geschriften onontbeerlijk om vat te krijgen op het begrip heiligheid.

Tot slot benadruk ik graag dat ik tijdens het lezen van K'doshim iedere keer opnieuw in mijn hoofd hoor hoe het zou zijn als heiligheid zou vertalen met 'de perfecte compositie' en de geboden zou zien als 'de methode om dat te bereiken.' Wellicht een afwijking van mij maar in zijn soort toch waardevol heb ik het idee.

Shabbat Shalom!